

● Anoniem in de moderne maatschappij ●

Ton Valkenburgh

Lezers van ons blad laten ons zo nu en dan weten dat ze ongerust zijn over bepaalde ontwikkelingen in het leven. Vooral het gevoel dat de privacy in het geding is en dat iedereen, of dat nu online of offline is, volop gevolgd wordt, komt vaak naar voren als ongewenst en bedreigend.

Ieder tijdsgewricht heeft zo zijn 'Haarlemmerolie'. Iets wat een oplossing zou zijn voor alle problemen die op dat moment actueel zijn. Soms komt de olie terug en andere keren verdwijnt ze in het stof der vergetelheid. Ook kan het zijn dat de vorm verandert, net zoals bij duistere krachten. Zo hebben we een tijd gehad dat techniek als de verpersoonlijking van het kwaad werd gezien. Ook werden technici ervan verdacht alleen maar aan technische oplossingen te denken zonder de maatschappelijke aspecten mee te nemen. Is dit nu heel anders?

Techniek wordt nu gezien als de oplossing van alles. Opwarming van de aarde? Ach, er komt vast wel een technische oplossing! De kosten van de zorg lopen uit de hand? Kunstmatige Intelligentie helpt ons de kosten in bedwang te krijgen. Robots lossen het personeelsprobleem op en volgens sommigen snoeit Covid-19 het dorre hout.

Het ophemelen van Kunstmatige Intelligentie doet me denken aan mijn tijd bij een onderzoeksorganisatie. In de jaren zeventig waren 'Expert Systems' de oplossing. We slaan de kennis van artsen op in 'Expert Systems' en dan hebben een prachtig en beter systeem om diagnoses te stellen. Veel beter dan als dat gebeurt door een individuele arts. Dat werd toen Kunstmatige Intelligentie genoemd. Dat was het natuurlijk niet. Net zo min als de huidige systemen die van 'deep learning' technieken gebruik maken. Het is meer een slimme manier om veel gegevens te verzamelen om betere patroonherkenning te realiseren. Helaas blijken dergelijke systemen even racistisch te zijn als de gemiddelde mens. Gegevens verzamelen zit niet alleen Tech-giganten in het bloed, maar ook de overheid heeft er een handje van. Wij

kijken dan natuurlijk direct naar China, dat al een aardige surveillance-maatschappij heeft ingericht. Gelukkig zijn wij hier in het vrije westen heel anders. Kijk naar de groei van het aantal camera's in de openbare ruimte, terwijl de geregistreerde misdaad afneemt.

Dat komt echt niet alleen door die camera's. Denk aan de gegevens die consultatiebureaus vastleggen van kinderen; gegevens waarmee we proberen te voorspellen of het later probleemkinderen worden. Als we nu al die gegevensbanken koppelen, kun je er nog meer leuke dingen mee doen. Tja, het kan soms stigmatiserend werken. Of $1+1=3$ Dat is weliswaar niet gewenst, maar je moet het grote doel voor ogen houden. Heiligt het doel de middelen?

Bedeigt het gebruik van al die nieuwe technieken en het verzamelen van gegevens nu niet onze anonimiteit? Men kan uiteraard gegevens anonimiseren waardoor de koppeling van gegevens en het individu verloren gaat. Er kan dan veilig tussen de verschillende organisaties worden uitgewisseld waarmee aan de AVG wordt voldaan. Uiteraard zit er een bewaartermijn aan vast. Men vernietigt de data na de daarvoor geldende termijn of zorgt dat ze anoniem worden gemaakt. Bij onze overheid resulteert dat in het versleuteld opslaan, zodat het individu niet meer terug is te halen. De sleutel bewaart men goed, want dan kunnen de gegevens altijd nog eens worden gebruikt. Je weet maar nooit waar dat goed voor is! Met het verwijderen van persoonlijke gegevens heeft dit dus niets te maken!

Het basisprobleem van het verzamelen van gegevens voor een bepaald doel is, dat het geen rekening houdt met de creativiteit van de mens. Dat is geen Kunstmatige Intelligentie, maar gewoon innovatief denken. Sluipenderwijs breidt men het gebruik uit. Eerst regi-

streert men kentekens van auto's om snelheidsovertredingen te signaleren, daarna gebruikt men deze om gestolen auto's op te sporen, daarna om te zien of u wegenbelasting betaalt. Uiteindelijk legt men gewoon de beweging van de burger vast. Tenslotte is iedere burger een potentiële fraudeur, misdadiger of erger: een terrorist.

Mocht hij geen auto hebben, dan heeft hij vast wel een smartphone. Ook zo'n heerlijk apparaat dat ons kan helpen een probleem op te lossen. De telefoongegevens kunnen we gebruiken om bewegingen van groepen mensen te signaleren. Heel handig om te zien hoe het coronavirus zich verspreidt. Nog slimmer is om een app te maken die helpt om het contactonderzoek van de GGD's beter en sneller te maken. Uiteraard is de broncode openbaar, maar de door Google en Apple gemaakte aanpassingen in hun besturingssysteem zijn dat niet. Volgens onze minister is dat geen probleem, omdat de broncode daarvan is ingezien. Broncode verandert echter en we weten dus niet welke gegevens onze technische reuzen straks gaan verzamelen. Het lijkt mij dat je daar toch enige juridische regelingen voor dient te treffen. Volgens de minister - geen deskundige - is dat niet nodig. Maar volgens de Autoriteit Persoonsgegevens gelukkig wel.

Trouwens, deze app doet men dus nooit meer weg. Je weet tenslotte niet welke leuke dingen er later nog mee kunnen worden gedaan.

Er is al vaak onderzocht of je, uit op zich anonieme gegevens, toch het individu kan vissen. Gebleken is dat je, door maar voldoende gegevens te combineren, uiteindelijk een unieke persoon kunt destilleren. Door de huidige rekenkracht en Kunstmatige Intelligentie bestaat anonimiteit in onze maatschappij niet meer. Is dat erg? Niet als je van het goede van de mens uitgaat. Resultaten uit het verleden zijn echter geen garantie voor de toekomst.

China is dichterbij dan we denken. Brave New World en 1984 zijn eigenlijk kinderboeken geworden; de werkelijkheid heeft ze achterhaald.

